

MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION AND RESEARCH
„1 DECEMBRIE 1918” UNIVERSITY IN ALBA IULIA
DOCTORAL HISTORY SCHOOL

**The idea of health in old Romanian books
and documents from Transylvania to
Enlightenment**

Guide
Prof. Univ. Dr. Eva Maria Mârza

Ph. D. Student
Cristian Nicolae Matei

Alba Iulia
2016

Summary

Introduction.....	p. 5
Cap. I. ASPECTS OF THE HISTORY OF MEDICAL CONCERNS IN THE AGE OF ENLIGHTENMENT	p. 15
I.1. European medicine	p. 15
I.2. Medical aspects of Romanian Country and Moldova in the writings of Romanian and foreign doctors.....	p. 34
I.3. Medical aspects of Transylvania writings foreign doctors.....	p. 51
I.4. Hospitals and pharmacies in completing the process of scientific medicine	p. 57
Cap. II. CIRCLES AND INVOLVEMENT OF LOCAL AUDITORIUM HEALTH SECTOR SUBJECT TRANSYLVANIAN	p. 70
II.1. Means for transmitting information from the center to the periphery	p. 70
II. 2. Romanian medicine flipped into the pages of court orders issued from Vienna and gubernatorial Transylvania	p. 84
II.2.1. The attitude adopted by the imperial authorities and local eradication of outbreaks of plague.....	p. 85
II.2.2. Smallpox in imperial documents	p. 105
II.2.3. Daily diseases contents discussed in leaflets.....	p. 109
II.2.3.1. Domestic industry serves to enhance the life	p. 110
Cap. III. HEALTH ISSUES IN THE PAGES OF THE OLD ROMANIAN BOOKS ...	p. 112
III.1. Epidemics, causes, ways and countermeasures	p. 112
III.1.1. Transylvanian population's attitude during epidemics	p. 122
III.2. Medical literature in the nineteenth century and the beginning of	p. 134
III.2.1. Transylvanian Doctors concerned about enriching the medical literature.....	p. 135
III.2.2. Plague in Romanian medical book	p. 151
III.2.3. Treatment of syphilis in the books of the early nineteenth century	p. 157
III.2.4. Popularizing the scientific method of vaccination against smallpox	p. 163
III.2.5. Employing everyday illnesses in old Romanian printed pages	p. 176
III.2.5.1. General Information about the human body	p. 176
III.2.5.2. Recipes in old Romanian printed pages	p. 180
III.2.5.3. Recipes and medical advice in the pages of books popularizing.....	p. 182
III.2.5.4. Information about mental health and body	p. 186
III.2.5.5. Medicine in printed pages?.....	p. 191
Conclusions.....	p. 200
References.....	p. 208

Keywords: old books, ordinance, calendars, disease, treatment, plague, syphilis, smallpox vaccine, quarantine, prophylactic measures.

SUMMARY

Amid new scientific concerns lately, the history of the Romanian prints began to gain focus increasingly more important. Fits us in this current endeavor to make a contribution by the analysis of the evolution of Romanian books and old documents containing medical in the period 1740-1830. We stopped over this period of the Enlightenment, as it represents the era of transition from empirical to the scientific medicine.

Over time, historians, doctors and other professionals have studied historically plagues that have befallen the population both from Europe and the Transylvanian. The main types of diseases studied were: the plague, syphilis, smallpox, cholera, malaria, typhus, and the everyday. Endemic diseases have made countless victims from the middle Ages to modern times. All this had a negative effect on population's mentality because they induce fear, demoralizing when they saw the large number of fatalities and a lot of inconvenience imposed on local authorities to domestic and imperial. With the passage of centuries, plagues led to the change of thinking about life and death but also influenced the evolution of medicine as a science. Such morbid events were a constant of human evolution, a continuous impact on them.

Medicine is as old as man and was developed with humanity, marked by the events of human life. Medicine, and other sciences experienced a period that peaked evolution in due time, he has reached a stage of knowledge, Enlightenment. Throughout the twinkle of medical science began with the Renaissance and the Age of Enlightenment reached a higher stage. With the advent of the Renaissance, medicine was deeply marked by religious and moral concepts such scholars dedicated this realm we examined antiquity, began to investigate the human body components. In the first phase results reached were not accepted, many doctors are subjected to practices committed by followers of the Inquisition, but ideas, conclusions drawn from dissections on the dead bodies, even though they were forbidden by ecclesiastical law and regarded as desecration of the body of the deceased, they were most often given in writing treaties of medicine, leading to specialized book appeared.

Medical science could not develop without having had a starting point, without a base. The foundation of medieval medicine it was and is the writings and research of renowned doctor's antiquity, only the eighteenth century presented by new theories thinking humanist scholars. Weather conceptions about medicine could be useful to develop science and if they were not down on paper and data for publication Oficina big city. To develop medicine has

used new results from other sciences, such as physics, chemistry, biology, sociology, surgery etc. Now medical science was separated by industry research as follows cardiology, neurology, dentistry, ophthalmology, etc., who have made a significant contribution to general medicine. Enlightenment medical literature is the richest and important as content and ideology. Now, the man begins to observe in terms of bodily all the shortcomings of daily life, paying attention to improving the lives and living standards of relief. The eighteenth century manufacturing era marked by the development of urban centers attracted a poor social class. All shortcomings population, unsanitary living conditions, insufficient food, inadequate job in medical terms, have generated great epidemics, leading on to the emergence of pandemics. Doctors had to try every method to stop outbreaks.

Transylvanian space subject to our research, caught between influences social and political East and West, was not devoid of epidemics in the eighteenth century and early nineteenth century who, most times, alternating with major social and political events and natural disasters, including fluctuations in temperature, rainfall, droughts, cool summers, harsh winters and frequent cases of famine that lasted decades. Thus emerged armed conflict, economic instability and climate change have led to periods of food shortages. Age of Enlightenment falls during the height of the Little Ice Age, which covers the time between the years 1640-1850, when the seasons have undergone a change of climate, registering harsh winters and long summers and very cold precipitation amounts particularly big. However negatively influenced human life by creating a state of general sickness. The disease has become ubiquitous through its manifestation influencing human actions, becoming not only an actor of human history, constituting a component of non-human history.

Through this study we try to emphasize on diseases of any kind even if they were epidemic, sexually transmitted diseases, smallpox and everyday, which rushed over Transylvania, the negative impact they have had on the population, measures imposed by general and local level and local and foreign doctor's contribution to eradication. It knew that they were generating medical literature points that have raised health and enriched the culture of the Principality population and local literature. Medical prints Transylvanian printing houses printed in the eighteenth century and early next century is the transition from empirical medicine, traditional scientific one based on new research results in the field.

Into the **Introduction** of the paper I presented the analysis and approach to research, and the most important edited sources that we surprised the brief historic-graphical analysis.

I started the work with the chapter entitled *Aspects of the history of medical concerns in the age of Enlightenment*, where I presented the European medicine in the early eighteenth century and reflected developments in emerging printed until 1830.

I noticed that with the advent of the treaties of medicine, medical science was a separate research areas, such foundations were laid by General anatomy studies of Harvey, Morgagni, Lieutaud, and Senac Albrecht von Haller; ophthalmology through the works of Zinn; by Frenchman Leclere dentistry; pediatrics' defined by Rosen von Rosenstein and skin diseases by the work of Charles Lorry. Development of medical science can be traced works of Emmanuele Timon and Jacob Pylarino, pages which presents the empirical method of stopping smallpox through inoculation, whereas in the work of Edward Jenner is recorded scientific method, based on research, stagnation of smallpox vaccine with lymph smallpox. Thus we see that in Western Europe the transition from the empirical scientific medicine was done slowly over a century, with even the early nineteenth century community who refused any cost new in the medical field.

The following subdivisions Chapter am surprised in terms of time, but this time divided the regions of the country, namely the Romanian Country, Moldavia and Transylvania, doctors who have visited the regions mentioned above and wrote treated by medicine or left short notes in notebooks of evidence related to: physical and mental health aspect of the native population; epidemics of plague, cholera and smallpox; issue of setting up hospitals; natural plants in the area; sexually transmitted diseases and differential treatment for diseases every day. Our attention was drawn to physicians and Adam Molnar, Andreas Wolf Demetrius Caracas, Stephen Episcopescu Romanian Land; Michael Czakul, Gustav Orraeus, Martinus Lange and Jozsef Viola in Moldova; They and others have written treated by medicine or monographs that included details about Romanian countries and the local population. Many doctors, possessing an enlightened taken from the West while they attended medical schools and, with a special material status, they came into the vernacular to print their research findings. Instead, the area of Timisoara remained documented reports by Claudius Mercy Florimund, reviewing the causes of death of public opinion. Then, your campaign Kramer studied several years after health problems of the population in Banat and in 1735 gave the pattern work Medicine camps in which this cause excessive mortality and claimed that it was fever camp, known as *Morbus hungaricus*.

In the second half of the eighteenth century Transylvania was shaken at times by outbreaks of plague, authorities in Vienna were sent for curbing their doctor Adam CHENOT after results drafted three printed works in the Empire later linked to the primary and causes outbreak of plague. Information about the health of the population in Transylvania was also included in the work of Francesco Grisselini pages. In 1783, Dr. J. Benko outside the Principality, published in Bratislava *Nomina vegetabilium*, a book containing information about medicinal plants in Transylvania. All we remember his doctors Hoffinger J. G. and Andre Etienne works on STDs in mining areas in Transylvania.

This research, being anchored in Transylvania health issues that could be useful and complementary treatment hospitals and pharmacies spread in the Romanian in general then in particular. In the Middle Ages and the Renaissance periods even in the first Romanian, infirmaries were around monasteries, which were forms of organizing a space for the infirm, the sick and the poor. Infirmary system came to our country, the branch glory being met for the first time at the monastery Vodița, after which spread both in Moldova and the Romanian Country. In Transylvania there were religious orders of the Catholic cult that had attached cells and several rooms for the sick, the monk cared for granting food and appropriate treatment. In the eighteenth century, authorities have opened hospitals in larger cities, they functioned only during the pestilence after they were decommissioned. I played about charities in the Romanian and the Principality of Transylvania to observe the transition from the hospital to the empirical model taken from the modern West.

Regarding the pharmacies I introduced the era who worked in both Romanian Principalities and in Transylvania. From the information mentioned in the work we notice that most apothecary shops were in Transylvania, especially in the southern region, in cities like Brasov, Sibiu, Fagaras, etc. Drastic because Saxons liaise with medical centers in Germany. I have included the chapter on hospitals and pharmacies for better observation of the state of medical science at the beginning of the eighteenth century and its evolution until the next century.

In the chapter entitled *Aulic circles and involvement of local authorities in the health of the subjects* I mentioned in Transylvania and discussed means of transmitting information from the center to the periphery. Principality with the annexation of the Habsburg Empire, the cultural landscape of Transylvania benefited from major ideological currents that have swept through Europe because with the inclusion of Transylvania occurred a change in the political, religious and cultural. To the cultural emancipation and printers contributed, under the patronage of Aulic Chancellery, which began printing in the late seventeenth century and in the next books for the spiritual life of Romanians. From this period Viennese authorities open a new program to increase the culture of the Transylvanian population by offering privileges for printing. Henceforth orders were issued and printed on Transylvania imperial legally administrative, economic and cultural printers in Blaj, Sibiu, Cluj and then Vienna and Buda. Through printing, laws and rules were published in the economic, administrative, cultural, religious or medical, the purpose of training and education of the population. In the second half of the eighteenth century, besides ordinance medical, authorities have imposed physicians in Transylvania and translation of medical books in Latin, Hungarian or German.

In the eighteenth century the printers have created a bridge between the provincial and population. The main printing centers that gave the decrees that was manifested Terezian

reformism and Josephine were printing *Academic High School in Cluj, founded in 1726; Typography Seminary in Blaj; Typography Joseph Lorenz von Kurzböck Vienna; Buda University Press; Peter and John Bart printers in Sibiu and Cluj, Shop of Johann Georg Franz Schöbeln and Schöbeln in Brasov; Printing the Imperial School of Cluj and printing Reformed High School in Cluj.*

The print method of the laws given by the imperial authorities was applied first by Emperor Leopold I, who granted on December 12, 1701, freedom of Christians to adhere to any of the four religions recognized in Transylvania, the Diploma Leopold. Empress Maria Theresa saw by issuing start implementing acts imperial politics and culture in the Empire. Issuing official decrees was numerically lower in this period, and debates the most religious conflicts. An insignificant percentage now is the military and medical instruments. By current initiated by Joseph II, it was created a method of spreading state policy by printing official ordinances on the path of printing.

In the period under discussion were issued, among others, medical documents, the main reason being the observation of the Viennese authorities who are struggling with health problems the local population in Transylvania. It wanted to some extent raising the health status of the population in the Principality and the Empire. Orders from the point of view of the subject discussed, can be grouped into two categories: the first category integrate documents regarding the description and treatment of epidemic diseases such as cholera, plague, syphilis and smallpox, and in the second category were inserted ordinances that treating means prophylactic, ie measures addressed by the authorities to prevent the introduction into the country of epidemics, plague and cholera, initiating the borders of the Principality, the program quarantines or ethical methods of propaganda vaccination against smallpox, treating every day, first aid of the drowning and instructions for preparing food for fair. In our research we met and documents imperial issued by the authorities and the church leadership, which was placing patients at epidemic or those infected in churches as their participation in the services represent the most favorable transmission of the disease.

In the middle of the eighteenth century Viennese authorities have issued a series of documents that may be considered medical writings Transylvania. Imperial directives, even though they had an administrative nature, have contributed to a Romanian medical terminology. We can say and that they have a great documentary value, philological and bibliographical being the first medical books printed in Romanian. Many of them are missing from the monumental bibliography of John Bianu, Nerva and Dan Hodos Simonescu since the time of the survey authors did not have this information, or they are leaflets, documents are often regarded archival pieces.

In addition to medical documents, both the authorities in Vienna and gubernatorial Transylvania, ordered the printing of ordinances to bring to the attention of the people to information of public interest, debating various topics such as: agriculture: cotton growing, cleaning trees, the worms of silk, bee culture, the culture of hemp; gastronomy: use as food mushrooms and acorns; domestic industry: leather tanning, about bread making; Veterinary medicine: combating animal diseases etc.

In the preiosefine era, the imperial and gubernatorial ordinances kept traditional broadcast, that were read in meetings population fairs, in churches, so we can specify that the decrees were made public on the occasion of organizing various meetings taking place in cities at a certain interval of time. Since 1780, Emperor Joseph II issued a decree March 11 by reading ordinances mandating priests in churches. Act printed in 1780, was repeated throughout the reign published Joseph II, only nine still having our duty to present the stages that provide a hint from the issuer to the listener. In *primo* document was issued by the Emperor, then gubernatorial Transylvania cared for translation into Romanian, since the document was written in Latin, Hungarian or German, then paying for printing indigenous or Viennese charge of printing and established draft choice, after which handle broadcast his confessions in Transylvania of the management. In *Secondly* copies received were forwarded archpriests bishop, priests and deans sent them with disposition to be read in church, at the end of each job, after the homily or sermon. Failure order imposed both a political and ecclesial punishment drew priest. Act could be given and faithful connoisseurs book to read it. If not debated topics imperial ecclesiastical ordinances, they could all be transmitted orally audience of site management authorities. Methods imposed by the authorities to publish the above mentioned acts were aimed at implementing the provisions referred to in the ordinances. Not imperial decree wanted to stay at issue, but the ultimate goal and the principal was to be understood and implemented. In another vein, issuing imperial acts, not only of the medical denotes authorities' interest to secure obedience from their subjects, and to provide appropriate methods for raising living standards.

The applicability of imperial orders issued by authorities in Vienna, namely the medical, can be seen by printing and reprinting them, which explains their damage, but also through non-compliance at different levels.

In the second subdivision of the chapter entitled Romanian Medicine flipped pages of court orders issued from Vienna and gubernatorial Transylvanian I tried to highlight the health reform imposed by imperial decrees and local authorities to stem the disease. Meet the contents of the orders referred recipes for healing of certain epidemic diseases, health education designed writings of physicians learn and texts are observed in the Church's attitude in solving medical problems among the population. Other problems treated in medical

publications Romanian can be grouped into the following segments: Fight authorities to the people of the Principality contradicting the government decisions related to the program quarantines, techniques empirical healing of the sick in the family, using treatments that are pharmacies, information about the emergence of a virus epidemic. I felt writings related to the domestic industry, economy, food industry and veterinary medicine are not included in the pages of the chapter under discussion, even if the secondary provides information that helps preserve health.

I presented in the paper some texts of the imperial orders, which had a positive contribution to the cultural emancipation. Prestige acts imperial issued in the second half of the eighteenth century is confirmed by the number of children registered in the first half of the next century, which could prove that the decrees have achieved the desired goal, being used information from them in healing housewife, but there is the possibility of their failure, which may cause periodic returns editing. The information obtained from the research segment was synthesized according to the issues discussed: epidemics of plague and quarantine program imposed on the borders of the Empire; Smallpox vaccine propaganda among the population in rural areas; about home remedies and diseases every day.

Ordering them according to topic discussed noticed that most epidemiological and especially treated branch opening hours at the border quarantine cord Empire. After the plague of 1742-1743, Empress Maria Theresa chose issuing imperial ordinance, so on January 1, 1744 was printed in Cluj the decree *Ordinance from pre Hungarian high country and Bohemia Queen Maria Theresa, our gracious lady by commission or health seat in Transylvania*, where traders and passersby were urged not to go through other places in Transylvania than checkpoints located on the border. The purpose of issuing this ordinance was to pay a fee disinfection products, marking a growth, breaking of ties between the Romanians in the Carpathian mountains with the outside, and desire uprooting and stop trade by importing goods from the Orient, trying -it such support local trade.

Over 22 years, in 1766, the Viennese authorities have issued a new ordinance printed this time in Blaj Seminary typography. Population Act was given for information only and remembrance of earlier Regulations and not to regulate new precepts. The decree was reprinted in vintage twice more in the next year in another format; circulation is only a hundred copies. A second reprint of the order was made on November 25, 1773 at the behest of Bishop Gregory joined Maior, who in turn received it from Guberniu for publication. Thus, in the second half of the eighteenth century imperial ordinance is issued in the health sphere rarely, but was often reprinted in Gubernium desire not to forget the local population laws.

Health topic ordinances printed in imperial or gubernatorial order were printed and towards the end of the eighteenth century and beginning of the next. I presented the paper in

10-point order issued in 1797 and that of 1805 which was printed in Romanian until 1813, was reprinted in the same year and in 1819. The acts mentioned above had the same purpose memorial program on the border quarantine Empire.

Last imperial decree issued in Cluj in 1815, written by the doctor Samuel Pataki in order Gubernium editorial Transylvanian a success. We called it the plague manual as mentioned in the decree are presented Explained six signs of the time people could realize if it is an epidemic disease or not.

Smallpox is a disease that cause great damage among the population, the authorities issued new rules on how treatment method discovered by Edward Jenner in 1798, only so residents of the Principality of Transylvania and of the Romanian Principalities and Moldova had reservations in this respect, the need to vaccinate children, the principle that something is changing in human nature, if you enter sap taken from animals. State leadership has tried every possible removal of fear and presenting positive results, starting first by issuing ordinances imperial, then by translating the books that treat smallpox virus, and later also appealed to priests, requiring them to instead sermon to present the benefits of smallpox vaccine. At the beginning of the nineteenth century proto-doctor from Transylvania, Michael Neustädter began in 1804 through the work of propaganda smallpox *Brief word about the grafting of the cow pox*. Thus imperial authorities were aware that the priest has the ability to implement positive thinking in the mindset of the people better than the official or doctor, have issued a number of official orders were to be read instead of preaching at the end of the liturgy. The first ordinance of this kind was printed in Sibiu, on May 13, 1805 with the title of *Urge to parents regarding grafting*. It required priests to inform the faithful about the emergence of a book about the *Grafting of the cow pox to infants*, the vaccine own things were presented. Three years later, on December 14, 1808, was printed in Sibiu another ordinance of the authorities having the title of *Urge for married people*. The new edict was based on the 1805, keeping the same form: exposure miseries created by smallpox, then the pros and cons of inoculation and vaccine efficacy. Thus the order of 1805 was printed in time once in 1813.

With the third chapter entitled *The issue of health in old Romanian books pages*, we presented the plague epidemics that have swept over Transylvania in the eighteenth century, the causes and eradication measures. I inserted in the chapter on epidemics subdivision called *Transylvanian population's attitude during epidemics*, we occupied the Romanian peasant mentality presentation related illness. For the multitude of outbreaks in the previous centuries had a horror Age of Enlightenment individual only when he found himself occurrence of plague. Therefore the authorities tried in the first phase, to hide the fact that in some regions outbreaks of infection occurred. Once instituted panic situation get out of control. For shaping

the epidemiological picture we have identified in the bibliography of thought on foreign issues plague for the population. Instead, it will be substrate and religious generate fear and dread disease, considering punishment for violation of the Divine moral laws. It is very interesting thinking people in the eighteenth century, taken to extremes due to religious influences and superstition, the disease came to be personified and anthropomorphized, considered an old crone who bring death untimely. Due concepts superstitious people believe that plague leave only if I give them food, his clothes manufactured in a single night by nine women, wearing magical amulets neck, pulling furrows around the village saying formulas of incantation. But the disease was spreading rapidly through the clothes worn and items taken from the contamination.

In the second part of this chapter I discussed about the Transylvanian physicians concerned with enriching the medical literature. They left their work on specific diseases, about drugs, reports, pathology of epidemics. Writings on the one hand led to the enrichment of medical historiography, on the other hand fixing and grounding medical principles. In this context, I ordered the extent possible, the essential contributions thematically, in order to observe the evolution of some of the concerns doctors Transylvania. Seeing through the eyes of doctors Transylvanian Principality means a top view through the eyes of the elite. We identified the works of Romanian literature written in retrospect and I drew attention to the main concerns of each physician specialty. Concerns medical practitioners and theorists summarized in books printed or in manuscript some remaining can be grouped as follows: treatises on the plague, mineral and dietary, infectious, sexually transmitted diseases and about every day. Doctors were completely dissatisfied with the standard of living of the population of the Principality of Transylvania their contemporaries, did not like any towns submerged in mud, cemeteries unkempt markets submerged by waste vegetable and animal, without bringing into question villages are the perfect picture of a landscape broken inferno: small housing, dilapidated and humid, populated by creatures pale, weakened by illness.

Samuel Köleséri the first Transylvanian doctor from the early eighteenth century was busy studying outbreaks of plague in the region, succeeding shortly Martinus Lange. Doctors Matyus as Istvan, Lucas Wagner, Samuel Vasarhelyi, Zagon Gabor, Jacob Hutter, Francis Nyulas, Johann Hedwig and not least Basil Popp, were concerned about diet and research Transylvanian mineral springs. Ophthalmic branch broke and was developed mainly by Transylvanian doctor John Molnar Piuariu person, closely followed by Johann Gottlieb Fabini. Infectious diseases and pox facing the local population were investigated by Andreas Szöts, Michael Neustädter and Ferenc Bene. About a hundred years in Transylvania have expressed interest in healthier population lives many doctors. I have considered in this chapter, those who were active in writing. Doctors who wrote important papers were based on

observations of everyday work which resulted in their synthesis. Entered in the medical literature and works, which for their information were translated from other languages, but generally only in Latin, Hungarian and German. Importantly it began to form literature in the field.

In the last chapter, the vast, systematic diseases based have printed in the vernacular printed in the studied period. So I started the discussion with information about plague highlighting that interest in health has become increasingly important, as the authorities who ordered the translation of medical books in the vernacular, trying to preserve the emancipation of population health. The first medical book that circulated in the Principality was translated from Polish by Gabriel Vinețchi, an officer of the royal court in the Romanian Country, and holds the title of Booklet which contains many useful things, printed in Bucharest in 1806. The cures mentioned Vinețchi in his encounter them in a small number included the pre 1818 calendar, printed in Buda. In calendar 1816 pre Sibiu was introduced using a recipe based on the abundance of oil. Moving on to the venereal disease syphilis should mention that seized part of Transylvania's population especially after 1769 when much of prostitutes and vagrants in Vienna were loaded on ships to be landed in Banat. Authorities have cared and stopping this disease destroying families, sending Andre Etienne doctor. He even found a cure in the studied area of the Apuseni Mountains, but parallel to it have studied illness and doctors Medical College in Cluj, Andreas Szóts and John Eckstein, who in 1802 printed the findings of the examination disease in Hungarian and the next year Romanian language.

I also said in addition printed matter containing propagandist, which brought to the attention of the local population against smallpox new method of vaccination. Transylvania great epidemics of smallpox were reported in the years 1712, 1718, 1744, 1758, 1765, 1767 and 1795 when many children died or were left disfigured. Proto-doctor from Transylvania in the early nineteenth century, Michael Neustadter designed health legislation, focusing on public health launching the first ecological theories about diseases. He stayed in medical culture and because initiated the process of popularizing the art of vaccination among the population of Transylvania because knew that the first attempts did not have the desired result, first vaccinated dying. His early ideas and conclusions were printed in Sibiu in 1803 in German and then the next year in Romanian. Viennese leadership to popularize as quickly and as best method of vaccination in 1804 ordered that the printing press to print copies of Buda adjusted after Neustädter's work in Romanian, being listed in a printed book Old Romanian Bibliography. In this current falls and the work Ferencz Bene *Brief instruction for the curing the pox*, printed in Romanian in 1817 in the printing house in Buda. Information about the vaccine benefit and meet in the pages of the *Calendar of pre year 1814* printed in Buda, taken later in the year 1817. Until now experts knew the medical history information *Very important*

for keeping the whole health, diseases and death and *Short Something about paid (pox) and about his grafting, the Calendar of pre year 1917* published in Buda, without knowing that they are pre simple takeover of the calendar 1814.

If you take an overview of the publications emerged in the second half of the eighteenth century and the first decades of the next century, we can say that the authorities have kept the same principle to the emancipation of the population, since the issuance of ordinance, those who stop debating scourge plague by mentioning punishment on those who were trying to not comply. In other publications about smallpox try another method, namely the propagation of new medical knowledge. If we want a breakdown centuries, we can say that in the second half of the eighteenth century, officials punishments imposed by compliance reporting, while in the first half of the next century was made for the implementation of medical information on peaceful succession. Regarding vaccine acceptance, there was a large part of the population that was reluctant and the authorities resorted to propaganda methods. Fight authorities suspicious and superstitious population was an attempt to pass from the empirical scientific medicine.

Besides the three major diseases of Enlightenment, plague, syphilis and smallpox, pages printed, and the other bill, not only medical, they were inserted a lot of recipes and ways of treating various diseases. First mention calendars published between 1731-1830 in oficinele of Sibiu, Brasov, Cluj, Oradea, Vienna and Buda, and books containing cautionary occurred in the first three decades of the nineteenth century. I extracted mainly from Buda calendars from Sibiu and related information about the human body; Samurcaş the translation of valuable information for the cultivation and use of potatoes as food; calendars at the end of the eighteenth century I met doctors taken from housewife to any pain medicine found in the human body and recipes. Containing the prints were inserted cautionary medical principles were translated by different scholars of the time. These include Nicodim Greceanu, Teodorovici Nica, Vasile Ghergheli de Ciocotiş and Moise Fulea.

The information mentioned in the paper, where doctors around Transylvanian specialized works by Carer they have contributed to the development of medical literature of the eighteenth century and beginning of the next. Romanian doctors' appearance in local literature is the culmination of this subchapter. So we tried to capture the state of Romanian medicine in the Enlightenment and the influence of the central authorities on the development of science and medical literature. I noticed in the paper that the early nineteenth century Transylvania meet local doctors, who have completed their studies at universities in the Netherlands, Germany and Austria.

In the paper, both in the context of the second chapter and the next, I inserted information on the occurrence of imperial documents and books containing medical and other

Romanian regions, namely the Romanian Country and Moldova, for two reasons: the first being that compared to the situation in Transylvania, where authorities have been heavily involved in raising the health status of the Principality, especially by printing health card and document content. Many of them were taken as examples to follow and adopted by rulers in the Romanian population. The second reason is that even if medical book appeared in other territorial spreading areas, it certainly arrived in Transylvania because it was written in Romanian and natural circulation has crossed the borders.

Through Romanian books containing both medical was completed the transition from a scientific quackery to one based on knowledge and treatments eloquent and creating a Romanian medical literature on medical vocabulary development.

Bibliography

- Edit source

1. *Alexandria sau Istoriia a Alexandrului celui Mare din Machedonia*, Sibiu, 1794, cercetată Cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/webclient/DeliveryManager?pid=227898&custom_att_2=simple_viewer&search_terms=1794&pds_handle=, în data de 25.05.2015.
2. Bene, Ferencz. *Scurtă învățătură pentru vărsatul cel mântuitoriu*, Buda, 1817, cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=468526.xml&dvs=1458243082989~605&locale=en_US&search_terms=scurta%2520invatatura&adjacency=N&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 13.05.2015.
3. Bianu, Ioan. Hodoș, Nerva. Simonescu, Dan. *Bibliografia Românească Veche 1508-1830*, I-IV, 1508-1830, București, Editura Academiei Române, 1903-1944.
4. *Bibliografia Românească Modernă*, București, Editura Academiei Române, 1984-1995.
5. Budelkő. *Instrucțiuni pentru pregătirea pâinii de grâu*, Sibiu, 1788, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Fond Unitarieni, pachetul 16, nr. 1080.
6. *Calendar pre anul 1819*, Buda, cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro, la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=508431.xml&dvs=1463817207387~471&locale=en_US&search_terms=buda+1819&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 22.05.2015.
7. *Calendar*, Buda, 1820, cercetat în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota, BRV 1066A.
8. *Calendarul*, Brașov, 1733, cercetat în Biblioteca Academiei Române, Filiala București, Cota CRV 207. Cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro, la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=85025.xml&dvs=1463818943227~874&locale=en_US&search_terms=1733&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 24.05.2016.
9. *Calendarul*, Sibiu, 1816, Cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=454487.xml&dvs=1459444948952~645&locale=en_US&search_terms=calendar&adjacency=N&VI

[EWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true](#)

10. *Calendarul* pe anul 1817, Buda, cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link:

http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=464544.xml&dvs=1457037007123~106&locale=en_US&search_terms=calendar&adjacency=N&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, la data 18.02.2016.

11. *Calendarul pre anul de la Hristos*, Buda, 1824, cercetat pe www.dacoromanica.ro la link-ul:

http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=641122.xml&dvs=1457037741010~587&locale=en_US&search_terms=calendar&adjacency=N&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true accesat la data 21.01.2016.

12. *Calendari românesc*, Sibiu, 1802, Cercetat pe www.dacoromanica.ro la link-ul:

http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/D6TY7NDD8YBG8KH82HDN98XYLL21PICEDBSFDJQID1NNXTFC71-03493?func=results-jump-full&set_entry=000160&set_number=008385&base=GEN01 în data de 07.01.2016.

13. *Calendarul românesc*, Sibiu, 1803, cercetată în Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cota MS 863.

14. *Calendarul ce slujește pre 100 de ani*, Buda, 1814-1815, Exemplar cercetat pe www.dacoromanica.ro la link-ul:

http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/D6TY7NDD8YBG8KH82HDN98XYLL21PICEDBSFDJQID1NNXTFC71-03428?func=results-jump-full&set_entry=000147&set_number=008385&base=GEN01, la data 27.02.2016.

15. *Calendarul pe 112 ani*, Iași, 1785, Cercetat în Biblioteca Central Universitară Cluj-Napoca, Cota CRV 1124.

16. *Calendarul de la Buda*, 1814, Cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro având următorul link:

http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/UNAV7YNHRD38HP2137PDC6FG23G4AV8DY865DBI1QT7RNEEVS5-01607?func=results-jump-full&set_entry=000150&set_number=005531&base=GEN01

17. *Cărticică care cuprinde multe lucruri de folos*, traducător Gavriil Vinețchi, 1806, București, cercetată în Biblioteca Central Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cota CRV 1161.

18. Contos, Polizois. *Învățătură de multe științe folositoare copiilor creștinești cei ce vor vrea să învețe și să știe Dumnezeiasca Scriptură*, traducător Nicodim Greceanu, Sibiu, 1811, Cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/5331UCMAXDIBE4JA6IDGNBFBIBJ5IJTCA5736C4EK4ARM7EHRBU-07932?func=results-jump-full&set_entry=000042&set_number=014982&base=GEN01 în data de 21.12.2015.
19. Ghergheli, Vasile. *Omu de lume*, Viena, 1918, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala București, Cota CRV 1143. Cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro, la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=509916.xml&dvs=1463818589400~114&locale=en_US&search_terms=omu+de+lume&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 20.05.2016.
20. *Îndemn către părinți pentru ultuire*, Sibiu, 1805, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala București, Fond Foi Volante, nr. 799.
21. *Îndemn pentru oltuirea vărsatului*, Cluj, 1808, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 920.
22. *Întărirea orânduinelor pentru betesuguri lipitoare*, Cluj, 1813, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 953.
23. *Învățătură pentru ultuirea vărsatului*, Chișinău, 1816, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota BRV 929C.
24. *Învățătură de bubatul de vacă, pentru dezrădăcinarea și istvovirea bubatului firesc, după porunca Preaînaltei împărății, prin arhiepiscopul Carloveșului și mitropolitul Ștefan, părinților și tuturor celor mai bătrâni ai neamului românesc comendăluită*, Buda, 1804, cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro, la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=248448.xml&dvs=1463815586800~301&locale=en_US&search_terms=1804&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 20.05.2015.
25. *Învățătură theologhicească despre năravurile detoriile oamenilor creștini*, Sibiu, 1820, Cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro, la link-ul: http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/9KUFH5L14QSGRIPPU6231QQ89LSYSGHV8TB86DCTUH5AFKUYV6-09556?func=results-jump-full&set_entry=000041&set_number=017780&base=GEN01, la data de 12.12.2015.
26. Kampe, Heinrich, Johann. *Cărticica moravurilor bune pentru tinerime*, Sibiu, 1819, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala București, Cota CRV 1035.

27. Neustädter, Michael. *Cuvânt pre scurt despre ultuirea vărsatului de vacă. Spre întărirea inimii pentru toți părinții din Ardeal*, Sibiu, 1804, cercetat pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link:
http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=248304.xml&dvs=1458242196427~867&locale=en_US&search_terms=neustadter&adjacency=N&VIEWS_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&usePid1=true&usePid2=true, în data de 23.09.2015.
28. *Ordonanță pentru prevenirea și combaterea ciumei*, 1813, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, fond Unitarieni, pachetul 18, nr. 1425.
29. Pataki, Samuel, *Semnele din care se poate cunoaște ciuma*, 1815, Cluj, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 992.
30. Popp, Vasilie. *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre*, Sibiu, 1838, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.
31. Popp, Vasilie. *Despre apele minerale de la Artăpac, Bodoc și Covasna*, Sibiu, 1821.
32. Răduțiu, Aurel. Gyemant, Ladislau. *Repertoriul actelor oficiale prind Transilvania tipărite în limba română 1701 – 1847*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
33. *Rânduială dela pre înălțata crăiasa țării ungurești și a Bohemii, Maria Terezia, preamiloșiva noastră doamnă prin comisia sau scaunul sănătății în Ardeal*, Cluj, 1744, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 930.
34. *Rânduielei pentru contumații*, Blaj, 1766, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 932.
35. Ruckert, Albert, Christian. *Învățătură pentru facerea pâinii*, traducător Dimitrie Samurcaș, Iași, 1818, cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link:
http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/4IVJTJ3X6D2L595LDNTRV1K19MNBVD3DM6BD32DHBUXLKJS66F-07264?func=results-jump-full&set_entry=000002&set_number=011925&base=GEN01, în data de 16.03.2015.
36. Szóts, Andreas. Ekstein, Janos. *Învățătură adevărată pre scurt a vindeca boala sfranțului, după experenția și ispitirile cele mai nouă*, Cluj, 1803, cercetată în Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Cota CRV 603.
37. Teodorovici-Nica, Ioan. *Moralnice sentenții sau folositoare pilde*, Buda, 1813, Publicație cercetată pe site-ul www.dacoromanica.ro la următorul link:
http://digitool.dc.bmms.ro:8881/R/5331UCMAXDIBE4JA6IDGNBFBIBJ5IJTCA5736C4EK4ARM7EHRBU-03630?func=results-jump-full&set_entry=000002&set_number=015069&base=GEN01, la data de 02.01.2016.

38. Veress, Andrei. *Bibliografia Româno-Ungară, românii în literatura ungară și ungarii în literatura română (1473-1780)*, Vol. I - II, București, Cartea Românească, 1931.
- Books
39. Ambruster, Adolf. *Dacoromano-Saxonica*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
40. Aries, Philippe. *Omul în fața morții*, vol. I, București, Editura Meridiane, 1996.
41. Aries, Philippe. Duby, Georges. *Istoria vieții private*, vol. II, București, Editura Meridiane, 1995.
42. Barbu, Daniel. *Bizanț contra Bizanț. Explorări în cultura politică românească*, București, Editura Nemira, 2001.
43. Barbu, Gheorghe. *Arta vindecării în bucureștii de odinioară*, București, Editura Științifică, 1967.
44. Bartens, Werner. *Lexiconul erorilor medicale*, Traducere de Ioan Dinescu, București, Editura Paralela 45, 2006.
45. Bărbulescu, Constantin. *România Medicilor. Medici, țărani și igiena rurală în România de la 1860 la 1910*, București, Editura Humanitas, 2015.
46. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu. *Istoria României*, Ediție revăzută și adăugită, București, Editura Corint, 2003.
47. Bercuș, Costel, Ioan. *Pagini din trecutul medicinei românești*, București, Editura Medicală, 1981.
48. Bergdolt, Klaus. *Ciuma – Istoria morții negre*, Traducere din limba germană de Maria Cătălina Radu, București, Editura All, 2013.
49. Bezviconi, G. *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse*, București, Editura Republicii Populare Române, 1958.
50. Biraben, Jean, Noel. *Les hommes et la pest en France et les pays europeens et mediterraneens*, tom. I, Muton, Paris, 1975.
51. Bologa, Valeriu. *Contribuțiuni la istoria medicinei în Ardeal*, Cluj-Napoca, Editura Institutului de arte grafice Ardealul, 1927.
52. Bologa, Valeriu. *Din istoria sifilisului*, Cluj-Napoca, Tipografia Națională, 1931.
53. Bologa, Valeriu. *Începuturile Medicinii Științifice Românești*, Cluj-Napoca, Tipografia foii „Lumea și Țara”, 1930.
54. Bologa, Valeriu. Brătescu, Gheorghe. Duțescu, Benone. Milcu, Ștefan. *Istoria Medicinii Românești*, București, Editura Medicală, 1972.

55. Bozac, Ileana. Pavel, Teodor. *Călătoria împăratului Iosif al II-lea în Transilvania la 1773*, Vol. I, ediția a II-a, Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, Centrul de Studii Transilvane, 2007.
56. Braudel, Fernand. *Structurile cotidianului*, vol. I, București, 1994.
57. Brătescu, Gheorghe. *Epidemiile de-a lungul timpului*, București, Editura Științifică, 1968.
58. Brătescu, Gheorghe. *Grija pentru sănătate. Primele tipărituri de interes medical în limba române (1581-1820)*, București, Editura Medicală, 1988.
59. Brătescu, Gheorghe. Cernovodeanu, Paul. *Biciul holerei pe pământ românesc – O calamitate a vremurilor moderne*, București, Editura Academiei Române, 2002, pp. 14-15.
60. Brătescu, Gheorghe. Izsak, Samuel. *Polemici Hipocratice. Discursuri și prelegeri medicale (1791-1973)*, București, Editura Viața Medicală Românească, 1999.
61. Brossollet, Jacquelin. Mollaret, Henri. *Porquoi la peste? Le rat, la puce et la bubon*, Paris, Decouvertes Gallimard Sciences, 1994.
62. Burghel, Camelia. *Cămașa ciumei – note pentru o antropologie a sănătății*, București, Editura Paideia, 2003.
63. Candrea, Ioan – Aurel. *Folclor medical român comparat*, Iași, Editura Polirom, 1999.
64. Cartoian, Nicolae. *Cărțile populare în literatura românească*, ed. a II-a, vol. I, București, Editura Enciclopedică Română, 1974.
65. Cernea, Paul. *Personalități ale Oftalmologiei Românești*, ediția a II-a, revizuită și completată cu Istoria Oftalmologiei, Craiova, Editura Medicală Universitară de Medicină, 2000.
66. Cernovodeanu, Paul. Binder, Paul. *Cavalerii Apocalipsului, Calamități naturale din trecutul României*, București, Editura Silex, 1993.
67. Cernovodeanu, Paul. *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, serie nouă, vol. I (1801-1821), București, Editura Academiei Române, 2004.
68. Clucer, Alexandru. *De la Paracelsus la Pavlov. Deschizători de noi drumuri*, București, Editura Medicală, 1959.
69. *Contribuțiuni la Istoria Medicinii în R. P. R.* sub redacția prof. dr. Valeriu Bologa, București, Editura Medicală, 1955.
70. *Contribuțiuni la istoria legăturilor medicale Româno-ruse.* culegere alcătuită de colectivul catedrei de Istoria Medicinii de la I. M. F. Cluj, sub conducerea prof. dr. Valeriu Bologa, București, Editura de Stat pentru Literatura Științifică, 1952.
71. Crăiniceanu, Gheorghe. *Literatura medicală românească, Biografii și biografie.* București, Editura Academiei Române, 1907.

72. Chiș, Ioan, Florin. *Epidemiile și eradicarea lor în Nord-Vestul României, (secolele XVIII-XIX)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011.
73. Cserevény, Anton. *Cronica calamităților și epidemiilor din Ardeal, Banat și teritoriile marginase de la 1007 – 1872*, Teză, Cluj-Napoca, Tipografia Gloria, 1934.
74. d'Herelle, Felix. *L etude d' une maladie – Le cholera*, F. Rouge & Cie, S.A. Lausanne, 1946.
75. Delumeau, Jean. *Frica în Occident (secolele XIV-XVIII)*, București, Editura Meridiane, 1986.
76. Delumeau, Jean. *Liniștiți și ocrotiți, Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată*, vol. I, Iași, Editura Polirom, 2004.
77. Dudaș, Florian. *Catastrofe naturale în Transilvania. În lumina însemnărilor scrise pe Cărțile Românești Vechi, între 1500 și 1900*, Oradea, Editura Lumina, 1999.
78. Duțu, Alexandru. *Coordonate ale culturii românești în secolul al XVIII-lea*, București, Editura pentru Literatură, 1968.
79. Fabre, Gerard. *La Peste en l'absence de Dieu. Image votives et representation du mal lors de la pest provencalede 1720*, Archives des sciences sociales des religions, 1991, vol. 73, nr. 1.
80. Farndon, John. *50 de idei geniale care au schimbat omenirea*, București, Editura Litera, 2012.
81. Ferrieres, Madeleine. *Les Biens des pauvres. La consommation populaire en Avignon (1600-1800)*, Seyssel, Champ Vallon, 2004.
82. Foucault, Michel. *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, București, Editura Humanitas, 1997.
83. Gall, Erno. *Intelectualitatea în viața socială*, București, Editura Științifică, 1965.
84. George-Andron, Ioan. „Calamități naturale și epidemii în Brașov și Țara Bârsei în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea”, în *Țara Bârsei*, nr. 3, Brașov, 2004.
85. Georgescu, Vlad. *Istoria Românilor, De la origini până în zilele noastre*, Ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 1992.
86. Géza, Petrik. *Magyar Könyvészet 1712-1920*, Arcanum Digitéka, 2000.
87. Giurescu, C. Constantin. *Istoria Românilor, Volumul III, Partea a II – a, De la moartea lui Mihai Viteazu până la sfârșitul epocii fanariote (1601-1821)*, București, Editura Fundația pentru Literatură și Artă, 1946.
88. Gomoiu, Vasile. *Din istoria medicinei și a învățământului medical în România*, București, Editura Academiei Române, 1923.
89. Grecu, Ioan. Mermeze, Gheorghe. *Societatea română de Istoria Farmaciei*, Oradea, Editura imprimeriei de vest, 1990.

90. Iftimovici, Radu. *Istoria Medicinii*, București, Editura All, 1994.
91. *Istoria sfintei besereci a Șcheilor Brașovului*. Ed. îngrijită, studiu introductiv, indice de nume, glosar, note de Octavian Șchiau și Livia Bot, Editura pentru Literatură, 1969.
92. *Istoria Medicinii*. București, Editura Medicală, 1963.
93. *Istoria Medicinii Universale*. București, Editura medicală, 1970.
94. Izsak, Samuel. *Din trecutul legăturilor medicale româno-maghiare*, București, Editura Medicală, 1956.
95. Izsak, Samuel. *Studii și cercetări de istorie a medicinei și farmaciei din RPR*, București, Editura Academiei RPR, 1962.
96. Jancso, Bella. *Date nouă despre epidemia de ciumă din 1742-43 în Ardeal*, Cluj-Napoca, 1933.
97. Käfer, Istvan. *Az egyetemi nyomda négyszáz éve (1577–1977)* [400 years of the university press]. Budapest: Magyar Helikon, 1977.
98. Lebigre, Arlette. *La justice du roi. La vie judiciaire dans l'Ancienne France*, Paris, Editions Complexe, 1995.
99. Lenghel, Alexandru. *Istoricul ciumii în Cluj la 1738-1739*, Cluj-Napoca, Editura Tipografia Corvin, 1930.
100. Loew, Walter, J. *Câteva documente oficiale referitoare la Transilvania din timpul epidemiei de ciumă din anii 1813-1814*, Cluj-Napoca, 1936.
101. Lorinț, Florica. Bernabe, J. *La sorcellerie paysanne: approche anthropologique de l'Homo Magus, avec une etudesur la Roumanie*, Bruxelles, De Boeck, 1977.
102. Maria del Chiaro, Anton. *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*, editată de Nicolae Iorga, București, 1914.
103. Mârza, Eva. *Din istoria tiparului românesc. Tipografia de la Alba Iulia (1577-1702)*, Sibiu, Editura Imago, 1998.
104. Mârza, Iacob. *Școala și națiune (Școlile de la Blaj în epoca renașterii naționale)*, Cluj – Napoca, Editura Dacia, 2003.
105. McNeill, William, H. *Le temps de la pest. Essai sur les epidemies dans l'histoire*, Hachette Litterature, Paris, 1978.
106. Mihailovici, Paul. *Tipărituri Românești în Basarabia. De la 1812 până la 1918*, București, Monitorul oficial și imprimeriile statului, imprimeria națională, 1940.
107. Milcu, Ștefan. Duțescu, Bogdan. *Istoria științelor în România, Medicina*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980.

108. Mircea, Gabriela. *Tipografia din Blaj în anii 1747-1830*, Alba Iulia, Altip, 2008.
109. Miquel, Pierre. *Mille ans de Malheur – Les grandes epidemies du millenaire*, Neuilly-sur-Seine, Michel Lafon, 1999.
110. Morschitzky, Hans. Hartl, Thomas. *Frica de boală. Cum să o înțelegem și să o depășim*, traducere realizată de Doina Fischbach, București, Editura Trei, 2015.
111. Nicoară, Toader. *Sentimentul de insecuritate în societatea românească la începutul timpurilor moderne 1600-1830*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002.
112. Nistor, Ferdinand. Ursoniu, Sorin. *Istoria Farmaciei*, Timișoara, Editura Lito UMF, 1996.
113. Outram, Dorinda. *Panorama Iluminismului*, Traducător Simona Ceaușu, București, Editura All, 2008, p. 244.
114. Papacostea, Șerban. *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718-1739*, Ediție îngrijită de Gheorghe Lazăr, București, Editura Enciclopedică, 1998.
115. Paveleanu, Teodor. *Istoria Farmaciilor din Transilvania*, vol. I-II Brașov, Sibiu, împrejurimi și Bistrița-Năsăud, Brașov, Editura Tipocart Brasovia, 1995.
116. Păcurariu, Mircea. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Compendiu, Ediția a II-a, Revizuită și adăugită, Sibiu, Editura Andreiana, 2007.
117. Poenaru, Daniela. *Contribuții la Bibliografia Românească Veche*, Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1973.
118. Portase, Maria. *Petru Maior-un ctitor de conștiințe*, București, Editura Minerva, 1973.
119. Popa, Mircea. *Ioan Molnar Piuariu*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2015.
120. Popp, Vasilie, *Despre înmormântările comune la daco-români*, tradusă din limba latină de Andreea Mârza, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2004.
121. Pruteanu, Paul. *Contribuție la Istoricul Spitalelor din Moldova, Spitalele din Moldova dependente de Epitropia generală a Casei Sfântul Spiridon, de la primele începuturi până la unirea serviciilor sanitare ale Moldovei și Munteniei*, București, Editura Medicală, 1957.
122. Răduică, Georgeta. Răduică, Nicodim. *Calendare și Almanahuri Românești 1731-1918*, Dicționar Bibliografic, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
123. Roman, Nicoleta. *Deznădăjduită muiere n-au fost ca mine: femei, oroare și păcat în Valahia secolului al XIX-lea*, București, Editura Humanitas, 2016.

124. Roșu, Titus, L. *Însemnări și inscripții bihorene*, vol. I-II, Oradea, Editura Universității din Oradea, 1999.
125. Rotar, Marius. *Moartea în Transilvania în secolul al XIX-lea*, vol. I-II, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2006.
126. Russo, V.D. *Cărți de bună cuviință în limba greacă și română. Studii și critice*, București, 1910.
127. Samarian, Pompei, Teodor. *Din trecutul epidemiologiei românești. Ciurma*, București, Institutul de Arte Grafice E. Mârvan, 1932.
128. Samarian, Pompei, Teodor. *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, II, București, 1938.
129. Săsăujan, Mihai. *Habsburgii și Biserica Ortodoxă în Imperiul austriac (1740-1761)*, Cluj Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2003.
130. Sârbu, Vasile. *Pagini din Istoria Chirurgiei Românești*, București, Editura Academiei Române, 2004.
131. Sechel, Teodora, Daniela. *Healthcare policy and the social discipline promoted by the habsburgs in Transylvania (1740-1830)*, Teză de doctorat susținută în anul 2008 la Cluj-Napoca.
132. Sontag, Susan. *Boala ca metaforă. Sida și metaforele ei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.
133. Spielmann, Ian. *De la medicina empirică la medicina științifică*, București, Editura societății pentru răspândirea științei și culturii, 1961.
134. Spielmann, Jozsef. *Restituiri istorico-medicale*, București, Editura Kriterion, 1980.
135. Ștefănescu, Barbu. *Lumea Rurală din Crișana între Ev Mediu și Modern*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2006.
136. Ștefănescu, Barbu. *Sociabilitate rurală, Violență și ritual*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2004.
137. Ștefănescu, Barbu. *Tehnică agricolă și ritm de muncă în gospodăria țărănească din Crișana (sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea)*, vol. I, Oradea, Editura Fundației Culturale „Cele Trei Crișuri”, 1995.
138. Tatay, Elisabeta, Anca. *Din istoria și arta cărții românești vechi: gravura de la Buda (1780-1830)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011.
139. Tomescu, Mircea. *Calendarele românești 1733-1830*, București, Editura de stat didactică și pedagogică, 1957.

140. Trișcaș, Floarea, Elena. *Epidemiile și măsurile lor de eradicare în zona Bistriței, secolele XVIII-XIX (prima jumătate)*, teză de doctorat susținută în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca în anul 2013.
141. Vasile Tutula. *Organizarea militară a Principatului Transilvaniei în perioada 1691-1774*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2002, p. 329.
142. Vătămanu, Nicolae. *De la începuturile medicinei românești*, București, Editura științifică, 1966.
143. Vătămanu, Nicolae. *Medicină Veche Românească*, București, Editura Științifică, 1970.
144. Vătămanu, Nicolae. *Originile Medicinei Românești*, București, Editura Medicală, 1979.
145. Vătămanu, Nicolae. *Voievozi și medici de curte*, București, Editura Enciclopedică Română, 1972.
146. Vintilă – Ghițulescu, Constanța. *Patimă și desfătare. Despre lucrurile mărunte ale vieții cotidiene în societatea românească 1750-1860*, București, Editura Humanitas, 2015.
147. Vintilă – Ghițulescu, Constanța. *Ciocii, Mojici, Despre obrazyele primei modernități românești 1750-1860*, București, Editura Humanitas, 2013.
148. Vovelle, Michel. *Ideologie et mentalities*, Paris, FM/Fondations, 1982.
149. Withington, John. *Cele mai mari dezastre din istoria omenirii*, Traducere de Andra Hâncu, Iași, Editura Polirom, 2014.

• Dictionaries, encyclopedias, directories

150. *Dicționar cronologic de medicină și farmacie*, tipărit sub îndrumarea prof. Gheorghe Brătescu, București, Editura științifică și enciclopedică, 1975.
151. *Enciclopedia Universală Britannica*, coord. Ilieș Câmpeanu, Cornelia Marinescu, vol. IV, București, Editura Litera, 2010.
152. *Enciclopedia Universală Britannica*, coord. Ilieș Câmpeanu, Cornelia Marinescu, vol. VIII, București, Editura Litera, 2010.
153. *Enciclopedia Universală Britannica*, coord. Ilieș Câmpeanu, Cornelia Marinescu, vol. XIV, București, Editura Litera, 2010.
154. *Repertoriul tipografilor, gravorilor, patronilor, editorilor cărților românești (1508-1830)*, coord. Eva Mârza, Sibiu, Ed. TechnoMedia, 2008.

- Studies in books

155. Anghel, Gheorghe. „Alba Iulia, capitala principatului Transilvaniei de la mijlocul secolului al XVI-lea până la sfârșitul celui de al XVII-lea”, în *Alba Iulia 2000*, Alba Iulia, 1975, p. 144-146.
156. Bancilă, Vasile. „Idea de sănătate și medicină populară la țăranul de ieri” în *Aspecte istorice ale medicinei în mediul rural*, București, Editura Medicală, 1973.
157. Barbu, Gheorghe. „Spitalul de ciumați Dudești”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 211-231.
158. Binder, Paul. „Epidemiile de ciumă din Transilvania în secolul al XVIII-lea”, în *Retrospective medicale*, București, 1985, p. 186-192.
159. Bologa, Emil. Huttmann, Arnold. „Despre tratamentul diferențiat al bolilor venerice în Transilvania secolului al XVIII-lea”, în *Din istoria luptei anti-epidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p. 159-163.
160. Bologa, Valeriu. Izsak, Samuel. „Medicina în Ardeal în timpul orânduirii feudale”, în *Contribuții la Istoria Medicinii în R.P.R.*, București, Editura Medicală, 1955, p. 170-171.
161. Bologa, Valeriu. Spielmann, Jozsef. Nagy, Z. Szokefalvi. „Contribuții noi la viața și activitatea lui Ioan Piuaru Molnar (1749-1815)”, în *Anuarul Institutului de istorie și arheologie Cluj*, anul XIV, p. 63-66.
162. Brătescu, Gheorghe. „Istoriografia medicală românească”, în vol. *Apărarea sănătății ieri și azi*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 533-534.
163. Buta, Mircea, Gelu. Pupeză, Magda. „Aspecte ale asistenței medico-sanitare, din ținutul Năsăudului în timpul regimentului de graniță (1762-1851)”, în *Revista Bistriței*, nr. VIII, 1994, p. 151-158.
164. Cernovodeanu, Paul. Vătămanu, Nicolae. „Aforismele lui Hipocrat - prima traducere în românește a aforismelor lui Hipocrate”, în vol. *Trecut și viitor în medicină*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 111-181.
165. Dörner, Anton. „Date privind epidemia de ciumă din Transilvania în perioada anilor 1738-1739”, în *Sabin Manuilă. Istorie și demografie. Studii privind societatea română între secolele XVI-XX*, coord. Sorina Bolovan, Ioan Bolovan, Cluj-Napoca, Editura Centrul de Studii Transilvane, 1995, p. 169-199.
166. Fabritius, Klaus. „J. Albrich și ciuma de la Brașov în anii 1718-1719” în *Apărarea sănătății ieri și azi. Studii, note și documente*, sub îngrijirea lui Gheorghe Brătescu, București, Editura Medicală, 1984, p. 63-71.

167. Galffy, Iulian. Băcilă, Emilian. „Date antiepidemice în circulare episcopoești din regiunea grănicerească bănățeană (1784-1855)”, în *Din istoria luptei antiepidemice în România. Studii și Note*, București, Editura Medicală, 1972, p. 170-178.
168. Ghițan, Teodor. Știrbu, C. „Propuneri pentru înființarea unor instituții spitalicești în regiunea Zlatnei și a Văii Arieșului (1786)”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 140-199.
169. Ghițan, Teodor. Știrbu, C. „Din activitatea de ocultist a lui Ioan Piuariu Molnar” (După documente aflate în arhiva inspectoratului superior minier din Transilvania), în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, , sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 201-209.
170. Ghițan, Teodor. Quittner, M. „Lupta împotriva empirismului în ținutul Bistriței în veacul al XVIII-lea”, în *Despre medicina populară românească. Studii, note și documente*, București, Editura Medicală, 1970, p. 276-289.
171. Jiga, Caius T. „Din trecutul vaccinării antivariolice în Țara Bîrsei”, în vol. *Aspecte istorice ale medicinei în mediul rural*, București, Editura Medicală, 1973, p. 101-109.
172. Jiga, Caius T. „Ordine guberniale transilvane și alte publicații românești (1766-1848)”, în *Contribuții la Bibliografia Românească Veche*, Brașov, Editura Societatea de Științe Filologice, 1970, p. 81-87.
173. Izsák, Samuil. „Îndreptarul românesc pentru paza împotriva holerei destinat personalului carantinelor din Transilvania și Planum Instituti Contumatialis (1831)”, în *Din istoria luptei antiepidemice în România. Studii și note*, București, Editura Medicală, 1972, p. 280-287.
174. Izsák, Samuil. „Propunerea doctorului Vasile Popp din 1820 privind crearea catedrei de poliție medicală la Lyceum medico-chirurgium din Cluj”, în *Studii de istoria medicinei*, p. 123-136.
175. Izsák, Samuil. „Cu privire la istoricul spitalelor medievale din Cluj”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 64-76.
176. Iugulescu, Constantin. „Contribuție la studiul medicației în epidemiile de ciumă și holeră din țara noastră”, în *Din istoria luptei antiepidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p. 81-86.

177. Losky, Erna. „Frontul Austriac împotriva ciumei la granița militară cezaro-crăiască”, în vol. *Din Istoria luptei antiepidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p. 95-114.
178. Luștea, V. Emandi, L. „Începuturile vaccinării antivariolice în județul Arad”, în *Aspecte istorice ale medicinei în mediul rural*, București, Editura Medicală, 1973, p. 163-166.
179. Huttman, Arnold. *Ciuma doctorului Adam Chenot*, în „Apărarea sănătății ieri și azi – Studii, note și documente”, coordonator Gheorghe Brătescu, București, Editura Medicală, 1984, p. 83-91.
180. Manoliu, Vasile. „Cu privire la presupusa boltniță de la Vodița”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 59-63.
181. Manoliu, Vasile. Simoneti, Virgil. Barbu, Elena. „Rolul lui Ștefan Episcopescu în Istoria Medicinii Române”, în *Contribuțiuni la Istoria Medicinii în R. P. R.*, sub redacția prof. dr. Valeriu Bologa, Editura Medicală, București, 1955, p. 305-325.
182. Mârza, Eva. „Preocupări de diplomatică la Vasile Popp”, în *Tentația Istoriei. În memoria profesorului Pompiliu Teodor*, Cluj-Napoca, 2003, p. 359-385.
183. Moga, Ioan. „Politica economică austriacă și comerțul Transilvaniei în veacul al XVIII-lea”, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, VII, București, 1936-1938, p. 135-138.
184. Mosora, Elena. Hanga, Doina. „Patru titluri necunoscute de carte românească din secolele al XVIII-XIX”, în *Valori bibliofile din patrimoniul cultural național – Cercetare și valorificare*, vol. I, Râmnicu Vâlcea, p. 121-122.
185. Neamțu, Alexandru. „Contribuții documentare noi privitoare la activitatea oculistului Ioan Piuariu-Molnar. În legătură cu operația și tratamentul la ochi al unui miner”, în *Istoria medicinei. Studii și cercetări*, București, 1957, p. 92-98.
186. Neamțu, Alexandru. „Aspecte ale asistenței medicale în mineritul din Transilvania, oglindite în activitatea doctorilor I. Piuariu-Molnar și Vasile Popp”, în *Lucrări Științifice Târgu Mureș*, 1969, 1, p. 291-297.
187. Paul Păltănea. Corneliu Ionescu. „Cursul de medicină populară al lui Constantin Vârnav”, în vol. *Apărarea sănătății ieri și azi*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 190-195.
188. Pruteanu, Paul. „Medici în Moldova, înainte de regulamentul organic”, în *Din istoria medicinei românești și universale*, sub îngrijirea prof. dr. Valeriu Bologa, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 233-260.

189. Rândoșu, Stelian. „Critica sistemului de carantine la Martin Lange”, în vol. *Din Istoria luptei antiepidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p. 165-166.
190. Revel, Jaques. Peter, Jean, Pierre. „Le corps. L’homme malade et son histoire”, în *Faire de l’histoire*, vol III, Paris, Editura Galinard, 1972, p. 23-32.
191. Rothbacher, Ernest. „Un spital antivenerian la Hălchiu în 1787”, în vol. *Din Istoria luptei antiepidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p.147-156.
192. Rusu, Gabriela. „Obligațiile medicilor montanistici din Transilvania secolelor XVII-XIX”, în *Apărarea sănătății ieri și azi. Studii, note și documente*, București, Editura Medicală, 1984, p. 103-104.
193. Sechel, Teodora, Daniela. „Healthcare Policy and the Social Discipline Promoted by the Habsburg in Transylvania (1740-1830)”, in Wolfgang Schmale (ed.) *Multiple kulturelle Referenzen in der Habsburgermonarchie des 18. Jahrhunderts. Jahrbuch der Österreichischen Gesellschaft zur Erforschung des achtzehnten Jahrhunderts*, vol 24, 2010, p. 231-246.
194. Sechel, Teodora, Daniela. „The politics of Medical Translations and Its Impact upon Medical Knowledge in the Habsburg Monarchy 1770-1830” in *East Central Europe*, 40 (2013), p. 1-28.
195. Sechel, Teodora, Daniela. „The Emergence of the Medical Profession in Transylvania (1770-1848)” in *Cultural Dimension s of Elite Formation in Transylvania (1770-1950)*, edited by Victor Karadi and Borbala Zsuzsanna Török, Cluj-Napoca, Ethnocultural Diversity in Romania Series, 2008, p. 95-114.
196. Simionescu, Constantin. „O publicație necunoscută din anul 1804 despre popularizarea vaccinării antivariolice în Transilvania”, în vol. *Din istoria luptei antiepidemice în România*, București, Editura Medicală, 1972, p. 183-186.
197. Spielmann, Jozsef. „Reforma chenotiană a sistemului de carantine”, în *Din istoria luptei antiepidemice. Studii, note și documente*, București, Editura Medicală, 1972, p. 115-122.
198. Spielmann, Jozsef. Lazar – Szini, Karola. „Un precursor al igienei în patria noastră, Istvan Matyus”, în *Din istoria medicinei românești și universale*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 185-192.
199. Stitzl, I. „Aspecte epidemiologice din Banat în secolul al XVIII-lea”, în *Din Istoria Medicinei Românești și Universale* sub îngrijirea prof. Valeriu Bologna, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 133-143.

200. Șerban, C. „Spitalul Colțea în prima jumătate a secolului al XVIII-lea”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 167-174.
201. Tóth, Istvan. “Enlightened Intentions and Real Possibilities: Elementary Schooling in Hungary in the Era of the School Reform Ratio Educationis (1777).” In *Politics and culture in the Age of Joseph II*, ed. Franz A. Szabo and I. G. Toth, 183–191. Budapest: Inst. of History, Hungarian Acad. of Sciences, 2005, p. 183-191.
202. Turcu, C. „Rețete medicale de la începutul secolului al XIX-lea”, în *Istoria Medicinii. Studii și cercetări*, București, Editura Medicală, 1957, p. 340-346.
203. Vătămanu, Nicolae. „Iacob Pylarino, medic al curții domnești din București (1684-1687, 1694-1708)”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 121-132.
204. Vătămanu, Nicolae. „Foi volante cu sfaturi împotriva bolilor la începutul secolului trecut”, în vol. *Chipuri și momente din istoria educației sanitare*, București, 1964, p. 39-54.
205. Vătămanu, Nicolae. „Contribuții la istoricul înființării Spitalului Colțea”, în *Din Istoria Medicinii Românești și Universale*, sub îngrijirea prof. Valeriu Bologa, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962, p. 145-165.

- Studies

206. Bărbulescu, Daniela. „Completări și îndreptări la Bibliografia Românească Veche”, în *Biserica Ortodoxă Română*, LXXVIII (1960), nr. 5-6, p. 551-552.
207. Bologa, Valeriu. „Terminologia medicală românească a doctorului Ioan Piuriu Molnar (Molnar von Müllersheim)”, în *Dacoromanica*, 1926, (IV), p. 381-393
208. Bologa, Valeriu. „Ioan Molnar-Piuriu primul medic titrat român, ca autor medical”, în *Clujul medical*, 1924 (V), nr. 5-6, p. 290-301.
209. Bologa, Valeriu. Spielmann, Jozsef. Szökefalvi-Nagy, Z. „Date noi cu privire la activitatea medicală a lui Ion Piuriu-Molnar”, în *Revista medicală*, 1969, tomul. XV, nr. 4, p. 500-505.
210. Brătescu, Gheorghe. „Alexandru Mavrocordat Exaporitul și medicina românească”, în *Viața medicală*, XIII (1966), nr. 20, p. 1417-1422.
211. Cazan, I. C. „Texte de folclor medical”, în *Cercetări literare*, II, pp. 76-77.
212. Cioculescu, Ștefan. „Un izvor literar necunoscut”, în *România literară*, II (1969), nr. 20, p. 7-9.

213. Cotrău, M. Gheorghită, I. „Prescripții medicale în manuscrisul inedit de la Spitalul Sf. Spiridon din Iași, din secolul al XVIII-lea”, în *Revista medico-chirurgicală*, anul LXXXVI, nr. 3, p. 307-312.
214. Georgescu, Ioan, F. „Un text de anatomie în limba română (1814)”, în *Spitalul*, LXXXIII (1970), nr. 1, p. 1-6.
215. Ghițan, Teodor. Maior, Maria. „Prima carte medicală apărută în Cluj în limba română”, în *Clujul medical*, XLIII (1970), nr. 1, p. 212 – 216.
216. Ionașcu, Ioan. „Școala de la Colțea în secolul al XVIII-lea”, în *Biserica Ortodoxă Română*, XLI (1938), nr. 7-8, p. 450-475.
217. Ionașcu, Ioan. „Aspecte demografice și sociale din București la 1752”, în *Revista Arhivelor*, II (1959), nr. 2, p. 117-145.
218. Lacea, C. „Contribuție la bibliografia românească”, în *Dacoromanica*, III (1923), p. 800.
219. Leon, N. „Istoria natural medical a poporului roman”, în *Analele Academiei Române*, Seria II, Tom. XXV, București, 1903, p. 3 – 18.
220. Lenghel, Alexandru. „Un profesor de medicină din Buda din secolul al XVIII-lea de origine român: Doctorul Samoilă Racz (Mihăilescu) de Caransebeș (1744-1807)”, în *Clujul Medical*, VIII, nr. 11, 1927, p. 122-129.
221. Mârza, Eva. Mârza, Iacob. „Elemente de Balneologie la polihistorul transilvănean Vasile Popp (1789-1842)”, în *Sășii și concetățenii lor ardeleni. Studia in Honorem Dr. Thomas Nägler*, Alba Iulia, Editura Altip, 2009, p. 405-411.
222. Neamțu, Alexandru. „Date noi privitoare la Ioan Piuariu Molnar” în *Studii Revista Istoria*, 1957, 10, nr. 2, p. 97-126.
223. Nicoară, Toader. „Variații climatice și mentalități colective în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX (1700-1830)” în *Satu Mare*, nr. 7-8, 1986-1987, p. 257-264.
224. Nistor, Ioan, I. „Ravagiile epidemiilor de ciumă și holeră și instituirea cordonului carantinal la Dunăre”, în *Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria III, Tom XXVII, mem. 13, București, 1945, p. 1-44.
225. Petrescu, G. Z. „Comunicare, la societatea de istorie a medicinei” în *Revista științelor medicale*, XX (1931), nr. 1, p. 412-422.
226. Puia, Dănilă. „Ordine, completări, însemnări, note și observații ale protopopului Mehadiei, Nicolae Stoica de Hațeg”, în *Mitropolia Banatului*, XXIII, nr. 7-9, p. 48-53.

227. Spielmann, Ian. Crăciun, Gheorghe. „Schiță pentru o preistorie a literaturii ginecologice și obstetricale românești”, în *Obstretica și ginecologia*, 1969, tomul XVII, nr. 2, p. 215-218.
228. Tatay, Elisabeta, Anca. „Imagini din cărțile de economie tipărite la Buda (1810-1823)”, în *Transilvania*, XLI, nr. 5-6/2013, p. 19-24.
229. Ursu, N. A. „Cărți de popularizare a științei traduse de Petru Maior”, în *Limba Română*, X (1961), nr. 2, p. 135-143.
230. Veress, Andrei. „Erdély- és Magyarországi régi oláh Könyvek és nyomtatványok (1744-1848)” în *Erdely Museum*, II, XXVI (1910), nr. 6, p. 23-42.
231. Veress, Andrei. Orânduiești românești vechi tipărite în Ardeal (1744-1848)”, în *Revista Arhivelor*, I (1924-1926), nr. 1-3, p. 342-264.
232. Virag, Paula. „Devoțiunea populară față de Fecioara Maria în Transilvania sec. XVIII-XIX”, în *Acta Musei Porolissensis*, XXVII, Zalău, 2005, p. 859-872.